

ITXASTARRAK (Augustin Zubikarai)

Idazlea: ZUBIKARAI'TAR AUGUSTIN

Idazpurua: ITXASTARRAK

Elerti-Mota: Elebarria

Argitaldaria: GAUBEKEA irarkola-Gernika

Marrazlariak: Azala: F. Beristain, barrukoak: P. Zubikarai

Babeslea: Euskerazaintza

Urtea: 1985

AUGUSTIN ZUBIKARAI

Nork ez dau ezagutzen gaur Augustin Zubikarai idazle ugari ta jatorra?

Ba-dakigu gaurko gizarteak asti-aldien araoza dauana: Zar-sarituak geroago ta geiago dira eta lan-arloan egiten diran trebebidetako aurrearapenak geroago ta asti-aldi geiago itziko dauskue, lanerako orduak urrituz. Baiña olako orduak daukazen artean, batzuk zer egin ez dakiela geratzen dira eta beste batzuk erriaren eta gizartearen aldeko lanetara sartzen dira oso-osoan. Onein artekoa dogu gure Augustin: Izparringietan idazten, irratietan itz egiten, elertisariketara gogotsu sartzen, sariketetan epai-maiko izaten, jakintza-arloko ekiñaldiak eratzen, liburuak argitaratzen, batzarretara urreratzen, politikalanetan, agintaritze-arlotean eta non ez? sartuta bizi-bizi ikusten dogu, itxuraz zar-antzik izan ez arren zar-sarituak dogun Augustin. Orrez gaiñera etxebizitzak guztioi emoten dauskuzan zeregiñak eta arazoak. Beste bere giroko batzuk euren "hobbi"ak edo asti-lanak naiz jolasak artzen dabez. Gure Zubikarai'k erribidetako lanetan jarraitzen dau iñoz baiña sendoago ta eginkorrago.

AURTENGO ELEBARRI BAT

Urtean liburu bat baiña geiago ateraten dau idazle onek, aurten be bai, baiña oraingoz aurtengo bat artuko dogu aztertzeke: ITXASKARIAK. Berak diño liburu onen azalean elebarria dala eta ez da ori zalantzan jartekoa, naizta batzuk elebarri izen au arlo berezi baterako zaindu: Ba-dauz norki ondo zeaztuak, ba-dau alkar-izketa zeatza, ba-dau inguruaren zeazketa zorrotza ta garbia, ba-dau, baita, bear dan besteka luzeerea.

Laburragoa ba'litz ipuin-arloan sartuko genduke, baiña idaz-lan eder onek ondo irabazia dau "elebarri" izena.

MARRAZKIAK

Gaurko elebarrietan marrazkiai garrantzi aundia emoten jake, gaur eskuetan artzen dan liburu doto-rea izatea, begientzat atsegingarri izatea nai dabe irakurleak, eta orregaitik liburuetako marrazkien arloa ondo zaindu-bearrekoa da.

Liburu onen marrazkiak oso egokiak eta ondo egiñak dira, naizta zuri-baltzez baiña ezin irarri. Ikaragarria da izan be margo bat baiña geiago sartu bear izan ezkeror irarkolako ordaingarriak izaten daben gorakadea. Azalekoa alde batera amabi marrazki daukaz liburuak. Ez dira asko eta geienak ez dauke ezelako idazkirik oiñean. Ondo izango zan marrazki bakoitxari bere oiña ipintea. Auxe izaten da liburutant geien irakurten dan zatia.

ERAKUNDEA

Sarrerako olerkia ta atzeko aldeko aurkezpena alde batera, irarrutsak, iztegia ta aukibide egokia kontuan artu barik, Elebarriak berak zati bi daukaz, ondo berezituak. Lenengoa Simon bizi dan aldikoa. Auxe da elebarriaren zatirik onena ta arduratsuen jarraitzen dana. Zati onen azkenean amaitu zeitekean elebarria eta ondo geratuko zan. Bigarrena makalagoa da eta ez dauko ari ain bizia, naizta antropoloji edo giza-iztiaren ikuspegitik irakurgarria izan.

Jakiña da, idazterako arau-emoilleak antxiñatik esan daben lez, elebarriak iru une izaten dauzala: Aurkezpena, korapilloa ta azken-urtenbidea. Aurkezpena egiteko era bi erabilten dira batez be: Jazokizun batzuren bidez agertu norkiak nortzuk eta zelakoak diran edo zuzenean euren zeaztasunak agertu. Bigarren au erti-bidean makalagoa dala esan lei, trebetasun gitxiago agertzen dau. Auguztin'ek era biak agertzen dauz. Obeto izango zan, bear ba'da lenengoa bakarrik erabiltea, norkia zelakoa dan, idazleak esan barik, jazokizun batzun bidez irakurle zurrak atera dagiala.

ALDIA

Gaurko idazleak trebetasun aundia agertzen dabe ipuiñetan eta elebarrietan aldia erabiltean: Atzeratu, aurreratu, luzatu, laburtu... Augustin'ek be onetan bere trebetasuna darabil. Errez ikusiko dau irakurleak batzutan epe laburrean gauza asko jazoten dirala, beste batzutan oster a epe luzea, garrantzi bakoa dalako-edo, jazokizun gitxigaz labur lez geratzen da. Peru'ren eriotzea esaterako aldi laburra izan arren luze agertzen da. Ba-dago iñoz gogo-bideko epea be, epe labur-laburrean jazokizun asko sartzen dirala. Eleberri osoaren aldia ez da agertzen nabarmen, ez da erreza jakitea olako jazokizunak noizkoak diran, gudaldiagaz dauken zer-ikusia zur begiratu ezik.

TOKIA

Eleberriaren tokia itxia da, "realismo" giroko elebarrietan sarritan jazoten dan lez. Ondardi, erri biztanlez ugaria izan arren, lutelesti-aldeetik estua da eta jazokizunik geienak or sartzen dira.

NORKIAK

Banakako norkiak, batzuk oso ondo zeaztuak dira: Simon, Peru, Mikol, Idurre, Iñese, umeak... eta abadea.

Beste batzuk talde-norkiak dira: kofradia esaterako, au be ondo zeaztua. Eta andrak talde lez eta iraulketa-lanean agertzen diranean. Oneik be ondo.

EUSKERIA

Iñoz entzuten dogu Bizkai'ko euskerea batu barik dagoala, ez dagoala bizkaierarik, tokian tokiko izkerak baiño. Nik au esango neuke: Augustin'en euskerea, orixe da bizkaiera, bizkaiera batua. Baiña ez gero berak bakarrik orrelan idazten daualako, Bizkai'ko idazlerik geienak darabilen bidea ondo zaintzen daualako baiño. Eta euskera au ulerterreza da, ez Bizkaia'n bakarrik, Gipuzkoa'n be bai.

Ez da Ondarroa'ko euskerea, naizta ango berezitasun batzuk izan or: iztegian, abostegi edo fonetikan, esaldietan eta abar.

Onetan, oartxu bat bai egingo neuke, noizean bein *daben* adizkia ta antzekoak batenean eta askorenean ondo berezitu barik agertzen dira: Gizon batek egi *daben* lana/gizon batzuk egin *daben* lana, ezarten dot adibide lez. Gizon betek egin *dauan* eta gizon batzuk egin *daben* izan bear leuke. (Nauen/Naben).

Eta dua doa'ren ordez (14n. orr.), arrua/arroa, guaz/goaz (15n. orr.) eta olakoak... bideratu bear leitekez.

Bizkaieran itz arrotzak diranak be nik ez neukez sartuko: esaterako "bortitza" (25n. orr.).

ALKAR-IZKETEAK

Elebarrietan garrantzi aundia izaten dau alkar-izketeak eta Augustin'en alkar-izketeak ba-daukaz bere berezitasunak.

Guztiok dakigu idazle au esaldi laburren laguna dala, idatzia ulerterreza izan daiten bear ba da. Augustin Euskaldunen "Azorin" dala onetan esango neuke-erabilten dauzan gaiak ezbaridiñak ez ba'litzaz.

Eta berezitasun ori be agertzen da elebarri onen alkar-izketan: Esaldiak labur-laburrak, argiak eta zorrotzak dira, naizta arreta aundiaz irakurri ezean, noizean bein esaldia zein esalereana dan jakitea erreza izan ez.

Peru zarrak bere emaztearen aurrean daukana eder-ederra da (212n. orrialdean).

* * *

Orra or gure elertirako idaz-lan eder bat, polita, zeatza, erri-girokoa, arrantzaleen bititza agertzeko egokia ta jatorra... errez irakurtekoa... ordu batzuk atsegintsu igaroteko erea emoten dauana.

OLAZAR'TAR MARTIN'EK

ITXASTARRAK

ELEBERRIA

Augustin Zubikarai